

Spis treści

Wykaz skrótów	17
---------------------	----

Wstęp	19
-------------	----

Część pierwsza

TEORIA INTEGRACJI, CHARAKTER PRAWNY, STRUKTURA, ZAKRES PRZEDMIOTOWY I ZASADY DZIAŁANIA UNII EUROPEJSKIEJ

ROZDZIAŁ I. Problem modelu prawnego procesu integracji europejskiej i zarządzania w ramach UE (Jan Barcz)	23
1. Teorie integracji europejskiej	23
2. Elastyczność czy fragmentacja UE	25
3. Punkt odniesienia: pojęcie organizacji międzynarodowej	27
3.1. Pojęcie organizacji międzynarodowej	27
3.2. Charakter prawny UE	28
4. Próby klasyfikacji UE w kategoriach procesu państwowotwórczego	31
4.1. Uwarunkowania polityczne i prawne	31
4.2. Znaczenie idei federalizmu dla procesu integracji europejskiej	33
5. Unia Europejska a państwa członkowskie: zarządzanie wspólnymi sprawami	33
5.1. Szczególna współzależność	33
5.2. Modele współzależności	34
5.3. Koncepcja kompleksowej współzależności integracyjnej	37
6. Wymóg sprawnego państwa (budowanie państwa) w procesie integracji europejskiej	40
Literatura uzupełniająca	42
Zagadnienia egzaminacyjne	43

ROZDZIAŁ II. Struktura prawna i zakres podmiotowy procesu integracji europejskiej (Jan Barcz)	44
1. Od Wspólnot do UE	44
2. Ustanowienie UE: ewolucja jej charakteru prawnego	47
3. Traktaty stanowiące podstawę UE i jej zakres przedmiotowy	49
3.1. Traktaty stanowiące podstawę UE	49
3.2. Zakres przedmiotowy Traktatów stanowiących podstawę UE	50
4. Wspólne wartości i cele UE	51

5. Członkostwo w UE	52
5.1. Proces rozszerzenia	52
5.2. Wystąpienie z UE	54
5.3. Wykluczenie z UE	56
5.4. Zawieszenie w prawach państwa członkowskiego	56
5.5. Czy UE można rozwiązać?	57
6. Wzmocniona współpraca	58
7. Terytorialny zakres obowiązywania Traktatów stanowiących podstawę UE	59
Literatura uzupełniająca	59
Zagadnienia egzaminacyjne	60
ROZDZIAŁ III. Zakres przedmiotowy UE (Jan Barcz)	61
1. Rynek wewnętrzny, polityki i działania wewnętrzne UE	61
1.1. Pojęcie i struktura unijnego rynku wewnętrznego	61
1.2. Swobody unijnego rynku wewnętrznego	63
1.3. Polityki wspólne i polityki unijne	65
1.4. Wspólne reguły konkurencji UE	67
1.5. Unia Gospodarcza i Walutowa	69
2. Podstawy prawne stosunków zewnętrznych UE	70
2.1. Pojęcie stosunków zewnętrznych UE	70
2.2. Struktura i podstawy prawne „działań zewnętrznych Unii”	72
Literatura uzupełniająca	76
Zagadnienia egzaminacyjne	76
ROZDZIAŁ IV. Zasady działania UE (Anna Wyrozumska)	77
1. Uwagi ogólne	77
2. Zasada przyznania kompetencji	80
2.1. Uwagi ogólne	80
2.2. Wybór właściwej podstawy prawnej	81
2.3. Zasady podziału kompetencji	86
2.3.1. Kompetencje wyłączne UE	86
2.3.2. Kompetencje dzielone	87
2.3.3. Kompetencje wspierające, koordynacyjne i uzupełniające	89
2.4. Zasada pierwszeństwa prawa UE a podział kompetencji	90
2.5. Ograniczanie kompetencji UE	91
2.5.1. Zasada pomocniczości	91
2.5.2. Zasada proporcjonalności	94
3. Zasada poszanowania równości i tożsamości narodowej państw członkowskich	97
4. Sprawy należące do wyłącznych kompetencji państw członkowskich	99
5. Zasada lojalnej współpracy	101
6. Zasada efektywności	103
7. Zasada równowagi instytucjonalnej	104
8. Zasada poszanowania godności osoby ludzkiej, wolności, demokracji, równości, państwa prawnego	106
8.1. Tożsamość europejska	106
8.2. Zasada poszanowania godności osoby ludzkiej	107

8.3. Zasada poszanowania wolności	107
8.4. Zasada demokracji	107
Literatura uzupełniająca	113
Zagadnienia egzaminacyjne	113

Część druga

INSTYTUCJE I ORGANY UNII EUROPEJSKIEJ (Maciej Górka)**ROZDZIAŁ V. Rada Europejska, Parlament Europejski, Rada, Komisja i Trybunał**

Obrachunkowy (Maciej Górka)	117
1. Uwagi ogólne	117
2. Rada Europejska	118
2.1. Skład	118
2.2. Organizacja pracy	120
2.3. Funkcje	121
3. Parlament Europejski	124
3.1. Skład i status członków	125
3.2. Struktura wewnętrzna i organizacja pracy	128
3.2.1. Prezydium	128
3.2.2. Konferencja Przewodniczących	128
3.2.3. Konferencja Przewodniczących Komisji	128
3.2.4. Grupy polityczne	129
3.2.5. Komisje parlamentarne	130
3.2.6. Sekretariat Generalny	132
3.2.7. Organizacja pracy	132
3.3. Funkcje	132
3.3.1. Funkcje prawodawcze	132
3.3.2. Funkcje budżetowe	133
3.3.3. Funkcje kontrolne	133
3.3.3.1. Prawo petycji	133
3.3.3.2. Komisje śledcze	134
3.3.3.3. Pytania pisemne i ustne	134
3.3.3.4. Obowiązki składania sprawozdań Parlamentowi	134
3.3.3.5. Możliwość zgłoszenia wotum nieufności wobec Komisji Europejskiej	135
3.3.3.6. Prawo skargi do Trybunału Sprawiedliwości UE	135
3.3.4. Funkcje kreacyjne	135
3.3.5. Funkcje międzynarodowe	135
4. Rzecznik Praw Obywatelskich	136
5. Rada	137
5.1. Skład i status członków	137
5.2. Struktura wewnętrzna i organizacja pracy	138
5.3. Funkcje Rady	142
5.3.1. Funkcje prawodawcze	143
5.3.2. Funkcje kreacyjne	143
5.3.3. Funkcje kontrolne	144
5.3.4. Funkcje międzynarodowe	145

6. Komisja	145
6.1. Skład i status członków	145
6.2. Struktura wewnętrzna i organizacja pracy	147
6.3. Funkcje	149
6.3.1. Funkcje kontrolne	150
6.3.2. Funkcje decyzyjne	150
6.3.3. Funkcje wykonawcze	151
6.3.4. Funkcje międzynarodowe	152
7. Trybunał Obrachunkowy	152
7.1. Skład i status członków	152
7.2. Struktura wewnętrzna i organizacja pracy	153
7.3. Funkcje	154
Literatura uzupełniająca	155
Zagadnienia egzaminacyjne	156
ROZDZIAŁ VI. Trybunał Sprawiedliwości UE (Maciej Górka)	157
1. Trybunał Sprawiedliwości	157
1.1. Skład i status członków	157
1.2. Struktura wewnętrzna	159
1.3. Właściwość	160
2. Sąd	162
2.1. Skład i status członków	162
2.2. Struktura wewnętrzna	162
2.3. Właściwość	163
3. Sądy wyspecjalizowane	164
3.1. Uwagi ogólne	164
3.2. Sąd do spraw Służby Publicznej UE	164
4. Postępowanie	165
4.1. Wszczęcie postępowania i procedura pisemna	166
4.2. Reprezentacja	166
4.3. Środki przygotowawcze i sprawozdanie na rozprawę	167
4.4. Rozprawa jawna i opinia rzecznika generalnego	167
4.5. Wyroki	167
4.6. Koszty postępowania	168
4.7. System językowy	168
Literatura uzupełniająca	168
Zagadnienia egzaminacyjne	169
ROZDZIAŁ VII. Organy doradcze i agencje UE (Maciej Górka)	170
1. Komitet Ekonomiczno-Społeczny	170
1.1. Skład i status członków	170
1.2. Struktura wewnętrzna i organizacja pracy	173
1.3. Funkcje	175
2. Komitet Regionów	176
2.1. Skład i status członków	176
2.2. Struktura wewnętrzna i organizacja pracy	178
2.3. Funkcje	179

3. Agencje UE	180
3.1. Uwagi ogólne	180
3.2. Funkcje agencji	181
3.3. Struktura i sposób działania	182
Literatura uzupełniająca	183
Zagadnienia egzaminacyjne	184

**ROZDZIAŁ VIII. System instytucjonalny w ramach Wspólnej Polityki
Zagranicznej i Bezpieczeństwa, Przestrzeni Wolności,
Bezpieczeństwa i Sprawiedliwości, Unii Gospodarczej
i Walutowej oraz Europejski Bank Inwestycyjny**

(Maciej Górka)

1. Wspólna Polityka Zagraniczna i Bezpieczeństwa	185
1.1. Wprowadzenie	185
1.2. Rozwój	186
1.3. Systemy instytucjonalne	188
1.3.1. Instytucje UE	189
1.3.2. Wysoki Przedstawiciel Unii do Spraw Zagranicznych i Polityki Bezpieczeństwa oraz Europejska Służba Działań Zewnętrznych	190
1.3.3. Inne organy <i>sui generis</i>	191
1.3.4. Agencje i inne struktury	192
1.4. Mechanizm decyzyjny	193
2. Przestrzeń Wolności, Bezpieczeństwa i Sprawiedliwości	194
2.1. Wprowadzenie	194
2.2. System instytucjonalny	195
2.2.1. Struktury <i>sui generis</i> w obszarze polityki dotyczącej kontroli granicznej, azylu i imigracji	196
2.2.2. Struktury <i>sui generis</i> w obszarze współpracy sądowej w sprawach cywilnych	198
2.2.3. Struktury <i>sui generis</i> w obszarze współpracy wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych i współpracy policyjnej	199
2.2.4. Szczególna rola parlamentów narodowych	200
3. System instytucjonalny Unii Gospodarczej i Walutowej oraz Europejski Bank Inwestycyjny	201
3.1. Unia Gospodarcza i Walutowa	201
3.1.1. Europejski Bank Centralny	201
3.1.1.1. Struktura wewnętrzna	202
3.1.1.2. Funkcje	204
3.1.2. Komitet Ekonomiczno-Finansowy	205
3.1.2.1. Skład	205
3.1.2.2. Funkcje	205
3.1.2.3. Struktura wewnętrzna i organizacja pracy	206
3.1.3. Eurogrupa	207
3.1.4. Europejskie Organy Nadzoru Finansowego	208
3.2. Europejski Bank Inwestycyjny	208
3.2.1. Struktura wewnętrzna	209
3.2.1.1. Rada Gubernatorów	209

3.2.1.2. Rada Dyrektorów	210
3.2.1.3. Komitet Zarządzający	210
3.2.2. Funkcje	211
Literatura uzupełniająca	212
Zagadnienia egzaminacyjne	213

Część trzecia

PRAWO UNII EUROPEJSKIEJ

ROZDZIAŁ IX. Pojęcie prawa UE i jego źródła (Anna Wyrozumska)	217
1. Prawo pierwotne i prawo stanowione w UE	217
2. Pojęcie źródeł prawa	218
3. Prawo pierwotne	219
3.1. Traktaty	221
3.2. Akty konstytucyjne Rady lub Rady Europejskiej	222
3.3. Ogólne zasady prawa	223
4. Umowy międzynarodowe UE	224
4.1. Kompetencje do zawarcia umowy międzynarodowej	224
4.2. Skutki prawne zawartych umów	228
4.3. Umowy mieszane	228
5. Prawo wtórne	229
5.1. Akty o charakterze ustawodawczym, delegowanym i wykonawczym	229
5.2. Podstawowe formy aktów instytucji	235
5.2.1. Rozporządzenie – instrument ujednolicania prawa UE	236
5.2.2. Dyrektywa – instrument harmonizacji prawa	238
5.2.3. Decyzja	241
5.3. Inne akty	242
5.3.1. Zalecenia i opinie	243
5.3.1.1. Zalecenia	243
5.3.1.2. Opinie	244
5.3.2. Porozumienia międzyinstytucjonalne	244
5.3.3. Instrumenty nieformalne	244
6. Akty powiązane z prawem UE	245
6.1. Umowy zawarte między państwami członkowskimi	245
6.2. Akty przedstawicieli rządów państw członkowskich zebranych w Radzie	246
7. Akty wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa	247
8. Akty przyjęte przed 1 grudnia 2009 r. w zakresie współpracy policyjnej i sądowej w sprawach karnych	254
Literatura uzupełniająca	256
Zagadnienia egzaminacyjne	257
 ROZDZIAŁ X. Procedury stanowienia prawa UE (Jan Barcz)	 258
1. Wstęp	258
2. Procedury zmiany (rewizji) Traktatów stanowiących podstawę UE	258
2.1. Traktaty stanowiące podstawę UE	258
2.2. Poszczególne procedury zmiany Traktatów stanowiących podstawę UE	260
2.2.1. Zasadnicze procedury	260

2.2.2. Procedura zawarcia traktatu rewizyjnego: „zwykła procedura zmiany”	260
2.2.3. Procedury kładki	263
2.2.3.1. Procedura kładki określona w art. 48 ust. 6 TUE	264
2.2.3.2. Procedura kładki określona w art. 48 ust. 7 TUE	265
2.2.3.3. Procedury kładki <i>ad hoc</i>	265
2.2.3.4. Procedury kładki a „zwykła procedura zmiany”	267
2.2.3.5. Procedury kładki: praktyka	268
2.2.4. Traktaty akcesyjne	269
2.2.5. Metoda schengenśka	270
3. Zawieranie umów międzynarodowych przez UE z państwami trzecimi lub organizacjami międzynarodowymi	270
4. Stanowienie unijnego prawa pochodnego	273
4.1. Uwagi wstępne	273
4.2. Stanowienia aktów ustawodawczych	274
4.3. Stanowienie aktów nieustawodawczych	276
4.3.1. Stanowienie aktów delegowanych	277
4.3.2. Stanowienie aktów wykonawczych – komitologia	279
4.4. Podpisywanie aktów prawa pochodnego UE	282
4.5. Publikacja aktów prawa pochodnego UE	282
4.6. Wejście w życie aktów prawa pochodnego UE	282
5. Formuła podejmowania w Radzie UE decyzji większością kwalifikowaną	282
Literatura uzupełniająca	285
Zagadnienia egzaminacyjne	286
 ROZDZIAŁ XI. Stosowanie prawa UE (Anna Wyrozumska)	287
1. Zasada bezpośredniego stosowania/skutku bezpośredniego	287
1.1. Autonomia prawa UE	287
1.2. Kryteria bezpośredniego stosowania	290
1.3. Skutek bezpośredni wertykalny i horyzontalny	293
1.4. Zasada pierwszeństwa prawa UE	294
1.5. Bezpośredni skutek rozporządzeń	297
1.6. Bezpośredni skutek decyzji	299
1.7. Bezpośredni skutek dyrektyw	300
1.7.1. Skutek wertykalny	300
1.7.2. Brak skutku horyzontalnego dyrektyw	303
1.7.3. Pojęcie państwa	304
1.8. Bezpośredni skutek umów zawartych przez UE	305
2. Zasada pośredniego stosowania/skutku pośredniego – wymóg zgodnej wykładni prawa krajowego	307
3. Incydentalny horyzontalny skutek dyrektyw	310
4. Skutek obiektywny dyrektyw	312
5. Odpowiedzialność odszkodowawcza państwa członkowskiego za naruszenie prawa UE	314
5.1. Odpowiedzialność za brak transpozycji dyrektywy	314
5.2. Odpowiedzialność za akty prawodawcze	315
5.3. Odpowiedzialność za akty administracyjne i inne naruszenia	317
5.4. Odpowiedzialność za orzeczenia sądowe	317

6. Dochodzenie roszczeń opartych na prawie UE przed sądami krajowymi	319
Literatura uzupełniająca	323
Zagadnienia egzaminacyjne	323

Rozdział XII. Ochrona praw podstawowych i niektóre zasady ogólne prawa UE

(Anna Wyrozumska)	325
1. Ochrona praw podstawowych w UE	325
1.1. Uwagi ogólne	325
1.2. Karta praw podstawowych UE	331
2. Przystąpienie UE do europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności	337
2.1. Skargi przeciwko państwom członkowskim	337
2.2. Kryterium ekwiwalentnej ochrony	338
2.3. Skargi przeciwko UE	339
3. Zasada niedyskryminacji	341
4. Zasada pewności prawa	345
5. Zasada nieretroakcji	347
6. Zasada ochrony uprawnionego oczekiwania (ochrony zaufania)	348
Literatura uzupełniająca	349
Zagadnienia egzaminacyjne	350

Część czwarta

SYSTEM OCHRONY PRAWNEJ UNII EUROPEJSKIEJ

Wprowadzenie (Anna Wyrozumska)	353
---	-----

Rozdział XIII. Skargi przeciwko państwu członkowskiemu z tytułu uchybienia

zobowiązaniom (Anna Wyrozumska)	356
1. Uwagi ogólne	356
2. Skarga Komisji przeciwko państwu członkowskiemu	357
2.1. Uwagi ogólne	357
2.2. Procedura	358
2.3. Przestanki egzoneracyjne	360
2.4. Wyrok i jego wykonanie	362
3. Skarga państwa członkowskiego	365
Literatura uzupełniająca	367
Zagadnienia egzaminacyjne	367

Rozdział XIV. Skarga o stwierdzenie nieważności (Anna Wyrozumska)

1. Uwagi ogólne	368
2. Akty podlegające zaskarżeniu	369
3. Strony postępowania	373
4. <i>Locus standi</i> osób fizycznych i prawnych	375
4.1. Akty, których adresatami są osoby fizyczne lub prawne	375
4.2. Akty, które dotyczą osób fizycznych lub prawnych w sposób bezpośredni i indywidualny	375
4.3. Akty o zasięgu ogólnym	378
4.4. Akty regulacyjne	381
5. Przestanki nieważności	384
5.1. Brak kompetencji	385

5.2. Naruszenie istotnych wymogów proceduralnych	385
5.3. Naruszenie Traktatów lub jakiegokolwiek reguły prawnej związanej z ich stosowaniem	386
5.4. Nadużycie władzy	386
6. Termin na wniesienie skargi	387
7. Skutek stwierdzenia nieważności	387
8. Incydentalna kontrola legalności aktów o zasięgu ogólnym – zarzut niezgodności z prawem	388
Literatura uzupełniająca	391
Zagadnienia egzaminacyjne	391
ROZDZIAŁ XV. Skarga na bezczynność (Anna Wyrozumska)	392
1. Uwagi ogólne	392
2. Strony postępowania	393
3. Bezczynność podlegająca kontroli legalności	394
4. <i>Locus standi</i> podmiotów nieuprzywilejowanych	396
5. Wezwanie organu do działania	399
6. Skutki stwierdzenia bezprawnej bezczynności	401
Literatura uzupełniająca	401
Zagadnienia egzaminacyjne	402
ROZDZIAŁ XVI. Skarga odszkodowawcza (Anna Wyrozumska)	403
1. Odpowiedzialność umowna i deliktowa	403
2. Odpowiedzialność deliktowa	404
2.1. Uwagi ogólne	404
2.2. Przesłanki odpowiedzialności deliktowej	405
2.3. Odpowiedzialność za akty administracyjne	406
2.4. Odpowiedzialność za akty prawodawcze	407
2.5. Odpowiedzialność odszkodowawcza w przypadku braku bezprawności	409
2.6. Odpowiedzialność za pracowników	410
2.7. Konkurencyjna odpowiedzialność państw członkowskich	411
Literatura uzupełniająca	411
Zagadnienia egzaminacyjne	412
ROZDZIAŁ XVII. Odesłanie prejudycjalne (Anna Wyrozumska)	413
1. Uwagi ogólne	413
2. Akty podlegające kontroli	415
3. Pojęcie sądu państwa członkowskiego	416
4. Treść i forma pytania	418
5. Obowiązek sądu, którego orzeczenia nie podlegają zaskarżeniu, w przypadku pytań dotyczących wykładni	420
5.1. Pojęcie sądu, którego orzeczenia nie podlegają zaskarżeniu	421
5.2. Zakres obowiązku	421
5.3. Ograniczenia obowiązku	423
6. Pytania dotyczące ważności aktów prawa wtórnego	425
7. Skutki orzeczenia prejudycjalnego	428
Literatura uzupełniająca	429
Zagadnienia egzaminacyjne	429

ROZDZIAŁ XVIII. Opinia o zgodności umowy międzynarodowej z Traktatami (<i>Anna Wyrozumska</i>)	430
Literatura uzupełniająca	431
Zagadnienia egzaminacyjne	431

Część piąta

PRAWNE ASPEKTY CZŁONKOSTWA POLSKI W UNII EUROPEJSKIEJ

ROZDZIAŁ XIX. Prawne aspekty akcesu Polski do UE (<i>Jan Barcz</i>)	435
1. Strategia akcesu Polski do UE	435
1.1. Uwagi wstępne	435
1.2. Ramy polityczno-prawne po stronie UE	437
1.3. Ramy polityczno-prawne po stronie Polski	438
1.4. Finalizacja procesu akcesyjnego	439
2. Traktat akcesyjny	440
2.1. Zawarcie Traktatu akcesyjnego	440
2.2. Charakter prawny i struktura Traktatu akcesyjnego	440
2.2.1. Podstawa prawna przystąpienia do UE	440
2.3. Struktura dokumentów akcesyjnych dotyczących Polski	441
2.4. Podstawowe regulacje Traktatu akcesyjnego dotyczące Polski	442
2.5. Zasadnicze problemy interpretacyjne dotyczące postanowień Traktatu akcesyjnego	445
Literatura uzupełniająca	446
Zagadnienia egzaminacyjne	447
ROZDZIAŁ XX. Konstytucyjne podstawy członkostwa Polski w UE (<i>Jan Barcz</i>)	448
1. Uwagi wstępne	448
2. Konstytucyjny akt integracyjny	449
3. Decyzja Polski w sprawie powierzenia UE kompetencji organów władzy państwowej w niektórych sprawach	450
3.1. Konstytucyjna podstawa podjęcia decyzji	450
3.2. Pojęcie „organizacja międzynarodowa lub organ międzynarodowy”	451
3.3. Legitymacja demokratyczna podjęcia decyzji	452
3.3.1. Pojęcie ratyfikacji i procedury ratyfikacyjne	452
3.3.2. Wyrażenie zgody na ratyfikację umowy międzynarodowej na podstawie art. 90 Konstytucji RP	453
3.3.2.1. Wyrażenie zgody w drodze ustawy na ratyfikowanie umowy międzynarodowej	454
3.3.2.2. Wyrażenie zgody w drodze referendum ogólnokrajowego na ratyfikowanie umowy	455
4. Granice powierzenia kompetencji UE	455
4.1. Zakres przedmiotowy kompetencji powierzanych	456
4.2. Klauzule limitacyjne	456
5. Problem nowelizacji Konstytucji RP w związku z członkostwem Polski w UE	458
5.1. Zakres problemu	458
5.2. Identyfikacja zasadniczych problemów	459
5.2.1. Problemy o charakterze strukturalnym	459
5.2.2. Umocnienie efektywności prawa unijnego w polskim porządku prawnym	460

5.2.3. Niejasności w obecnie obowiązujących postanowieniach Konstytucji RP	461
5.3. Nowe okoliczności: wejście w życie Traktatu z Lizbony i perspektywa wejścia Polski do strefy euro	462
5.3.1. Nowe wyzwania związane z wejściem w życie Traktatu z Lizbony	462
5.4. Perspektywa wejścia Polski do strefy euro	463
5.5. Przebieg prac nad rozdziałem unijnym Konstytucji RP	465
Literatura uzupełniająca	467
Zagadnienia egzaminacyjne	468
ROZDZIAŁ XXI. Zapewnienie efektywności prawa UE w Polsce (<i>Anna Wyrozumska</i>)	469
1. Bezpośrednie stosowanie prawa pierwotnego UE	469
1.1. Podstawy prawne	469
1.2. Orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego z 19 grudnia 2006 r. w sprawie podatku akcyzowego na samochody używane	472
2. Bezpośrednie stosowanie i prymat prawa pochodnego UE	474
2.1. Prymat prawa UE w stosunku do Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej	475
2.1.1. Akceptacja prymatu w stosunku do konstytucji przez inne państwa członkowskie – na przykładzie Niemiec	475
2.1.2. Konstytucyjny pluralizm	479
2.2. Stanowisko polskiego Trybunału Konstytucyjnego	480
2.2.1. Orzeczenie z 11 maja 2005 r. w sprawie Traktatu akcesyjnego	480
2.2.2. Orzeczenie z 27 kwietnia 2005 r. w sprawie Europejskiego Nakazu Aresztowania	482
2.2.3. Orzeczenie z 24 listopada 2010 r. w sprawie zgodności niektórych przepisów Traktatu z Lizbony oraz deklaracji nr 17 odnoszącej się do pierwszeństwa z polską konstytucją (sprawa K 32/09)	483
2.2.4. Orzeczenie z 16 listopada 2011 r. (SK 45/09) dotyczące konstytucyjności rozporządzenia UE	486
3. Podsumowanie	490
Literatura uzupełniająca	490
Zagadnienia egzaminacyjne	491
Skorowidz	493